

GEORG
PHILIPP
TELEMANN
- 250. godina
od smrti

đurđa otržan

Georg Philipp Telemann (1681.-1767.) je svom kumčetu Carlu Philippu Emanuelu Bachu dao svoje srednje ime, a osigurao mu je i naslijeđe na poziciji glavnog kapelnika u Hamburgu nakon njegove smrti. No, povijest ga je zapamtila po nekim drugim važnim poticajima, koji nisu upisani u note, onako kako je ta ista povijest istaknula Bacha, njegove sinove, Händela i kasnije Vivaldija. Naslijeđe koje je zaživjelo i održalo se do današnjih dana.

Praktički vršnjak svih spomenutih, sa mnogima u dobrim odnosima, a neke je i nadživio, Telemann je ostvario impozantan opus od preko 3.000 skladbi, više no i jedan od baroknih velikana, i to u svakom žanru, od opera, kantata, instrumentalnih koncerata, komornih skladbi do vježbi za glazbenu poduku. Ali on nije bio umjetnik jednog posla. Tijekom mladosti i srednje dobi života, nalazimo ga na svim većim dvorovima uglednijih njemačkih kneževina, Šleske, Saske, poglavito Tiringije, i u svakom glazbenom centru, Halleu, Dresdenu, Weimaru, Leipzigu, Eisenachu, Frankfurtu, sve do Bayreutha, te naposljetku u svom glavnom sjedištu, Hamburgu. Gotovo kao da su se životi i djelovanja ove trojice baroknih velikana isprepletali neprestano do njihovih zrelih godina. Tamo gdje bi

Telemann nešto započeo, Bach bi nastavio, a tamo gdje je njima bilo nemoguće doći, Telemann je njihovu glazbu približavao javnosti. Bio je kao riba koja stalno osniva novo jato.

Stilski je Telemannova glazba bila spoj talijanskog, francuskog i poljskog utjecaja, i ta činjenica je i omogućila dvostruku prisutnost Telemanna u povijesti glazbe. S jedne strane to ga nije mogla dovoljno izdići iznad opusa Bacha i Handela, a s druge mu je osigurala upravo onaj utjecaj koji je on izvršio kao organizator glazbenog života na sjeveru Njemačke. Njegovi relativno kratki boravci na dvorovima Šlezije i Thuringije su mu zarana osigurali povoljan status pouzdanog i sposobnog kapelnika, te je svojim ugledom postizao sve više i penjao se na ljestvici utjecajnih glazbenika. Njega nije privlačilo da ostane orguljaš u Leipzigu, to je mjesto prepustio Bachu, jer, Telemann je prvenstveno bio svjetovnjak. Premda odgojen u pobožnoj svećeničkoj obitelji, od malih je nogu bio odan glazbi i radio na promicanju njenog društvenog značaja. Uspješno je radio na tome da osim u crkvama i dvorovima, glazba dođe do svih slojeva društva. Njegov stil komponiranja je to i omogućavao. Prihvatljiv, razumljiv, dovoljno talentirano strukturiran i po ukusu toga doba. Gdje god bi došao, osim uobičajene dužnosti koju bi uspješno obavljao, nešto bi novo osnovao. U Frankfurtu glazbeno društvo Collegium musicum, društvo izvan izravnog vlasništva nekog dvora, društvene koncerte na mjestima građanskog okupljanja, skladao je i za vojne svečanosti, ukratko, Telemann je bio veliki producent tadašnjeg

građanskog društva u nastajanju. U Hamburgu je od 1721. godine, malo pomalo preuzeo upravu nad cjelokupnim glazbenim životom. Ravnao je izvedbama i skladao za pet gradskih crkava, pa otud i toliki broj od čak 1.200 kantata, oko pedeset pasija i mnogobrojnih drugih djela. Preuzeo je i gradsku operu, u kojoj su se izvodile njegove opere. Od tridesetak koliko ih je skladao sačuvano je tek devet, ali izvodio je on i Handelove opere. Hamburg kao hanzeatski grad, središte zanatlijskih cehova, nije oskudijevao u potpori društvenom umjetničkom uzdizanju koje je mogao i financijski potpomoći, pa je tako glazba dospjela i do zalogajnica, institucije konaka i krčme, koja je kao takva poznata iz Goetheova opusa. To je doprinijelo i većoj fluktuaciji muzičara i raznolikijoj suradnji pa se to odrazilo i na tip i oblike glazbenih vrsta koje su bujale.

Osim ovog prodora glazbene umjetnosti iz zatvorenih prostora crkve ili dvora u svakodnevni život građana, Telemann je osnovao svoju vlastitu izdavačku kuću, koja je pak omogućila da se glazba u tiskanom obliku useli u svaki dom. Time je i obrazovao publiku za svoje tjedne javne gradske koncerte, a posljedično i izgradnju glazbenih društava poput našeg glazbenog zavoda. Njemu dugujemo današnju praksu, kako koncerata, glazbenih tiskovina, tako i glazbene časopise. „Der getreue Musick-Meister“ prvi je njemački časopis za glazbu, koji je nudio i skladbe za kućno muziciranje. Sve te inicijative, pozamašna organizacija propagacije glazbenog života, ne bi bile toliko važne da se nisu ukorijenile i prešle u razdoblje klasicizma i potom se posve razvile se u romantizmu te se

zadržale u sličnom obliku do naših dana. To što danas imamo na polju organizacije glazbenog života, rezultat je rada i ostavština Georga Philippa Telemanna.

No, bilo bi posve nepravedno sagledavati ga samo kroz prizmu uspješnog povijesnog menadžmenta jer više je riječ o tome da je Telemann bio čovjek ekspanzije, te kako je razvijao svoj skladateljski stil, tako je usporedno radio i na društvenim osnovama za prihvaćanje njegovih djela, čineći time, dakako, uslugu i svakoj drugoj glazbi i glazbenicima. Danas će se možda radije izvoditi „Služavka gospodarica“ umjesto Telemannovog „Pimpinonea“ na istu temu, ali svejedno ostaje za utvrditi da je Telemannova glazba stabilna, čvrsto znalački koncipirana, uravnotežena u svim elementima tako različitih stilova, da je lako vjerovati da je on tada bio najpopularniji njemački skladatelj, a time i najizvođeniji. Hamburg, kao grad zanatlija i s tradicijom koja je cijenila zanatsko umijeće, bio je idealno mjesto za velikog meštra kao što je to bio Telemann, meštra raznih djelatnosti, ponajviše vještog u organizaciji vremena za ostvarenje izuzetno obimnog opusa, kako na papiru, tako i svakodnevnom životu ljudi, religijskom, političkom i građanskom. Mali Mozart imao je jedanaest godina kad je Telemann umro, i zasigurno je uživao plodove te Telemannove ekspanzije glazbe u sve slojeve društva velikog dijela europskog društva. Tako je Georg Philipp Telemann svojim djelovanjem (po)stao velikim mostom između baroka i klasike, a zadužio sve ljude koji se bave glazbom ili ju tek vole sve do današnjih dana.